

รําวงเวียนครกฉบับใหม่
NEW VERSION OF RAMWONG WIAN KROK

ไกรวิทย์ สุขวิน^{1*}

Kraiwit Sukwin^{1*}

Received Date: July 30, 2021

Revised Date: August 16, 2021

Accepted Date: November 22, 2021

¹ นักวิชาการอิสระ

* Corresponding author, E-mail: sukwin.kk@gmail.com

บทคัดย่อ

รำวงเวียนครกเป็นหนึ่งในการแสดงที่สร้างความบันเทิงให้กับผู้คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ 1) มีรูปแบบมาจากรำโทนของภาคกลาง แต่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยตามลำดับ 2) เน้นดนตรีมากกว่าการรำ ซึ่งแต่เดิมรำโทนใช้เพียงโทนประกอบการรำ การให้ความสำคัญกับดนตรีมากกว่าทำให้ต้องใช้เครื่องดนตรีที่หลากหลายจึงมีลักษณะคล้ายวงสตริง (String) เครื่องดนตรีประกอบด้วย กีตาร์ เบสไฟฟ้า คีย์บอร์ดไฟฟ้า กลองชุด บางคณะอาจประสมเครื่องประกอบจังหวะอื่นและเครื่องเป่าสากลร่วมด้วย 3) บทเพลงที่ใช้แสดงยังคงใช้รูปแบบรำวงเดิมแต่มีการบรรเลงเพลงในแนวอื่น ๆ มากขึ้น เพื่อให้เข้าถึงผู้คนได้ทุกกลุ่ม และ 4) การแสดงแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 สำหรับเพลงช้า ช่วงที่ 2 เพลงจังหวะรำวง ชะชะช้า และเพลงสมัยนิยม ช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่ยาวนานที่สุด และช่วงที่ 3 บรรเลงเพลงเพื่ออำลาผู้ชม

คำสำคัญ : รำวงเวียนครก, รำโทน, การพัฒนา, ภาคใต้

Abstract

Ramwong Wian Krok is one of the performance types that entertains people, especially in the southern region of Thailand. The main characteristics are as follows: 1) It is originally adapted from Ram Ton (Thai Folk Dance) in the central region of Thailand, but it has been changing over time. 2) Ramwong Wian Krok is focus

on music rather than the dance. Originally, Ram Ton uses only one musical instrument which is Ton as a component of the dance. When using various kinds of musical instruments like String Band, the instruments in this band include electric guitars, electric bass, electric keyboard, and drum Set. In some bands they add some percussion and woodwind or brass as well. 3) The songs have been played in the original form, but they might have been added other types of songs to target different groups of audiences. 4) Ramwong Wian Krok has three stages including: stage one for slow songs, stage two for Ramwong, Cha-Cha-Cha and contemporary songs, this is the longest stage, and stage three is to bid farewell to the audience.

Keyword: Ramwong Wian Krok, Ram Ton, Development, Southern

1. บทนำ

ในอดีตความบันเทิงเป็นสิ่งชโลมใจในยามยาก เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจประจำวันการจะหาความสุขใส่ตนนั้นทำได้ยากนัก แต่ไม่ใช่จะทำไม่ได้เลยถึงครางานบุญ งานแต่ง ขึ้นบ้านใหม่ หรืองานเฉลิมฉลองต่าง ๆ สิ่งที่จะขาดไปไม่ได้คือ “สิ่งอำนวยความสะดวกบันเทิง” เพื่อเชื้อเชิญผู้คนให้มาร่วมงาน ซึ่งจิตการรับชมของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันไป บ้างก็ชอบดูการละเล่น บางคนชอบเต้นรำวง ผู้จัดงานจึงต้องศึกษาข้อมูลว่าผู้คนในหมู่บ้านชอบอะไร เพื่อจะได้ให้เกิดความสนุกสนานทั้งผู้ให้และผู้รับ

ในแต่ละภูมิภาค ผู้คนและพื้นที่ที่แตกต่างกันจึงส่งผลถึงค่านิยม ความชอบในความบันเทิงที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับภาคใต้ของไทยที่มี ศิลปะการแสดงที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ หนังตะลุง มโนราห์ กาหลอ เพลงบอก ร้องเง้า ฯลฯ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562, น. 173) ซึ่งสามารถ พบเห็นได้ในงานเทศกาลต่าง ๆ ทั้งในส่วนของการสร้างความบันเทิง ความเชื่อ พิธีกรรม หรือแม้แต่ประกอบพิธีทางศาสนา แต่ถึงกระนั้นยังมีอีก หนึ่งมหรสพที่ผู้คนมักถามถึงเมื่อมีการจัดงานไม่ว่าประเภทใด นั่นคือ “รำวง เวียนครก”

รำวงเวียนครกถือเป็นอีกหนึ่งแรงดึงดูดที่สำคัญในงานหรือเทศกาล ต่าง ๆ ของภาคใต้ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากรำวงหรือรำโหนดกลางซึ่งได้ ปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ทั้งรูปแบบของวงดนตรี การแสดง บทเพลงที่ใช้ เล่น หรือในมุมมองอื่น แต่ก็ยังสร้างความบันเทิงได้ตลอดและยังเป็นสิ่งดึงดูดใจ ผู้คนเมื่อทราบว่าในงานนั้นจะมีคณะรำวงเวียนครกมาทำการแสดง

บทความนี้ผู้เขียนมุ่งอธิบายให้เห็นชัดถึงข้อแตกต่างระหว่าง รำวงเวียนครกในอดีตและปัจจุบัน ที่แม้เวลาที่เปลี่ยนไปแต่ความนิยมยังคง อยู่ และเป็นสิ่งที่ยังเข้าถึงผู้คนในทุกกลุ่ม นอกจากนั้นยังชี้ให้เห็นถึงประวัติ การแสดง รูปแบบการแสดง เครื่องดนตรีที่ใช้แสดง การใช้บทเพลงใน การแสดง รวมถึงประเด็นความนิยมที่ยังคงเห็นได้ชัด

2. ความหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายว่า รำวง (น.) หมายถึง การรำที่มีผู้รำจับคู่รำกันเป็นวง โดยแต่เดิมใช้เพียงโทนประกอบกับการปรบมือให้จังหวะจึงเรียกว่ารำโทน ภายหลังจึงเพิ่มทำนองดนตรีประกอบด้วย ความหมายดังกล่าวคล้ายกันกับ สำนักการสังคีต (ม.ป.ป.) ที่กล่าวถึงรำวงมาตรฐานว่า เป็นการแสดงที่วิวัฒนาการมาจากรำโทน มีทั้งการร้องและการรำเป็นคู่ของผู้ชายและผู้หญิง โดยจะรำรอบครกตำข้าวหรือรำกันเป็นวงกลม ใช้โทนเป็นเครื่องตีประกอบ ลักษณะการรำไม่มีแบบแผนที่แน่นอนซึ่งเน้นความสนุกสนานเป็นหลัก เช่นเดียวกับ ประภาสรี อังกุล และคณะ (2557, น. 293) ที่กล่าวในเชิงความหมาย บริบท และความเป็นมาว่า รำวงเวียนครกเป็นการแสดงที่ได้พัฒนามาจากการรำโทนในภาคกลาง และได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงมาเป็นระยะซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์ในช่วงปี พ.ศ. 2484 ที่เกิดการปฏิรูปวัฒนธรรมไทย รำวงเวียนครกจึงมีรูปแบบที่ชัดเจนมากขึ้น ตลอดจนมีรูปแบบทำรำสอดคล้องตามคำร้องของบทเพลง

กล่าวโดยสรุป รำวงเวียนครก คือ การรำ ร้อง และเล่นดนตรีเพื่อความบันเทิงของชาวบ้าน ในส่วนการรำมักเป็นในรูปแบบของการรำคู่ ชายหญิง ซึ่งอาศัยครกขนาดใหญ่ (อาจใช้ครกตำข้าวหรืออื่น ๆ) วางไว้กลางวงแล้วจึงเดินรำกันรอบครกนั้น โดยรำวงเวียนครกได้รับการพัฒนามาจากรำโทนของภาคกลาง ซึ่งจะใช้โทนเป็นเครื่องดนตรีประกอบการแสดงหลัก แต่ในปัจจุบันรำวงเวียนครกของภาคใต้ได้พัฒนาให้ทันกับยุคสมัยและค่านิยมของคนในสังคมมากขึ้น ซึ่งจะมีลักษณะที่ผิดแปลกจากเดิม

3. ความเป็นมาและลักษณะของรางวัลเวียนครก

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทของรางวัลนั้น ผู้เขียนจึงนำเสนอหาใน ส่วนของประวัติรางวัลตั้งแต่อดีตเชื่อมโยงมาถึงการเป็นรางวัลเวียนครกของ ภาคใต้ในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

ในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ของประเทศ รวมถึงเปลี่ยนแปลง ด้านวัฒนธรรมขนานใหญ่ ด้วยแนวคิด เมื่อแสนยานาภาพสู้ไม่ได้ก็ต้องสู้ด้วย วัฒนธรรม จึงกำหนดให้การทำร้องรำทำเพลงในลักษณะนี้เป็นการบำรุงขวัญ ราษฎร การกระทำดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นเห็นว่าคนไทยไม่ได้วิตกกังวลกับการ ยึดบ้านเมือง เมื่อกำหนดเป็นนโยบายจึงทำให้การเล่นนั้นเป็นแบบแผนขึ้น จากนั้นทางการได้มอบหมายให้กรมศิลปากรปรับปรุงการเล่นรำไท่นขึ้นใหม่ ในปี พ.ศ. 2487 โดยใช้นาฏศิลป์ไทยเป็นแบบฉบับแล้วดัดแปลงให้มีแบบ แผนในรูปแบบ “แม่ท่า” นอกจากนั้นผู้รำสามารถดัดแปลงได้ตามความถนัด แล้วจึงเปลี่ยนชื่อการแสดงนั้นเป็น “รำวง” เหตุที่ผู้รำต้องเดินรำเป็นวงกลม (ปรามินทร์ เครือทอง, 2563) เมื่อมีการดัดแปลงดังกล่าวกรมศิลปากรจึงนำ เครื่องดนตรีตะวันตกมาร่วมบรรเลง ประพันธ์คำร้องในลักษณะเพลงปลุกใจทำ ให้เกิดความสนุกสนานขณะทำการแสดง (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2559)

จากการศึกษาของ ประภาศรี อึ้งกุล และคณะ (2557, น. 296) เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การแสดงพื้นบ้านรำวงเวียนครก กรณีศึกษา ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง สรุปได้ว่า ก่อนการแสดงผู้ แสดงจะไหว้ครู รูปแบบการรำเป็นการเดินวงกลมประกอบด้วยท่าทางที่ หลากหลาย และในแต่ละรอบมีการเก็บค่าบัตรร่ำกับนางรำ ในอดีตนิยมใช้

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี มีรำมะนาเป็นเครื่องกำกับจังหวะสำคัญ และมี ฉิ่ง ฉาบ กรับ หรือแทมบูรีน เป็นเครื่องประกอบจังหวะ แต่ยังไม่มีการขับร้อง ประกอบการรำ บทเพลงที่ใช้บรรเลง เช่น เพลงซอมาลี เรอราช่างนำดู หล่อ จรีนระดารา ตามองตา ยวนยาเหล ไกล่เข้าไปอีกนิด เป็นต้น รำวงเวียนครก จะแสดงทั้งในงานมงคล งานอวมงคล การประชัน งานวัด สถานที่แสดงส่วนใหญ่ใช้บริเวณลานบ้าน หรือลานวัดเป็นหลัก

จากข้อความที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นได้ถึงความเป็นมาและพัฒนาการของรำวง ที่มาจากนโยบายของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยในระยะแรกมี โทนเป็นเครื่องดนตรีเพียงชนิดเดียวประกอบกับการรำ เมื่อกรมศิลปากรได้ ประดิษฐ์ทำรำให้มีรูปแบบที่ชัดเจนจึงมีผลให้เกิดการพัฒนาด้านของดนตรี ด้วย กล่าวคือมีการประสมวงด้วยเครื่องดนตรีตะวันตกประกอบการบรรเลง และรำรำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดเป็นรำวงเวียนครกของภาคใต้ โดยในภาคใต้มีการใช้เครื่องดนตรีจำพวกเครื่องประกอบจังหวะเป็นสำคัญ ผสมกับการใช้บทเพลงที่เป็นที่นิยมสำหรับการรำวงในภาคกลางด้วยเช่นกัน

การประสมวงในอดีตของรำวงเวียนครกมีแค่เครื่องดนตรีไทย ประกอบการรำรำเฉพาะท่าของนางรำ ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ไม่เป็นที่นิยมของผู้คนเหมือนเคย จึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่โดยการนำเครื่องดนตรีสากลอย่างเต็มรูปแบบเข้ามาประยุกต์ใช้ มีลักษณะที่คล้ายวงสตริง (String Band) สามารถบรรเลงเพลงได้อย่างหลากหลายทั้ง ไทยและสากล และมักจะเน้นหนักไปที่ดนตรีมากกว่าระบวนทำรำที่เป็นของเดิม ซึ่งอาจต้องใช้คำว่า “เต้น” จึงจะเหมาะกว่าการ “รำ” เพราะผู้ชมสามารถเต้นได้โดยอิสระไม่ผูกมัดด้วยระบวนทำรำใด ๆ ทั้งสิ้น

4. รวบรวมเวียนครกฉบับใหม่

ปัจจุบันรวบรวมเวียนครกแถบภาคใต้ได้พัฒนารูปแบบของวงในหลายมิติ ทั้งเครื่องดนตรีและบทเพลงที่ใช้แสดง ซึ่งจะต่างจากวงร้างในอดีตอย่างมาก โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับดนตรีมากกว่าการรำ การรำจะไม่มีแบบแผนที่แน่นอนขึ้นอยู่กับตัวผู้รำหรือผู้เต้นมากกว่า แต่ยังมีวงร้างเวียนครกที่ยังคงรูปแบบให้มีนางรำอยู่บ้าง แต่ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร เหตุเพราะการมีนางรำทำให้คณะมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น ทั้งค่าตัวของนักแสดง ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปแสดงด้วยต้องใช้รถที่มีขนาดใหญ่เพราะต้องเดินทางทั้งคณะหรืออาจต้องใช้รถบรรทุกมากกว่า 1 คัน การควบคุมดูแลทำได้ยากกว่า มากไปกว่านั้น เมื่อมีวงร้างเวียนครกทำการแสดงในรูปแบบปัจจุบัน ผู้คนจะสนใจเรื่องความสนุกสนานของบทเพลงและดนตรีมากกว่าสิ่งอื่น ทำให้ร้างเวียนครกในปัจจุบันนิยมว่าจางแดนเซอร์จากภายนอก (ไม่ใช่สมาชิกของวง) จำนวนประมาณ 2 - 6 คนต่อครั้งการแสดงเพื่อดึงดูดผู้ชมด้วยเหตุนี้จึงทำให้วงร้างเวียนครกที่เน้นดนตรีเป็นหลักอย่างปัจจุบันเป็นที่นิยมอย่างมากในภาคใต้

4.1 เครื่องดนตรี

การเปลี่ยนแปลงด้านเครื่องดนตรีถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ร้างเวียนครกยังคงได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน โดยในอดีตเครื่องดนตรีมีแค่เพียงชิ้นเดียวคือโหม และประสมกับการประหม่อหรือเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ แต่เมื่อการเข้ามาของวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกมีมากขึ้น ทำให้ต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบเดิม รูปแบบเครื่องดนตรีลักษณะใหม่มีความคล้ายคลึงกับวงสตริงโดยทั่วไป เพื่อให้สามารถบรรเลงบทเพลงได้

อย่างหลากหลายและตอบสนองความต้องการกลุ่มผู้ฟังทุกช่วงวัย จนวงที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ชื่นชอบของผู้คนสามารถทำเป็นธุรกิจโดยรับงานแสดงได้อย่างต่อเนื่อง

เครื่องดนตรีพื้นฐานที่ใช้ในการแสดงร่ำวงเวียนครก ได้แก่ 1) กีตาร์ไฟฟ้า ใช้เพียงตัวเดียวหรือ 2 ตัว ในกรณีที่ใช้ 2 ตัวจะแบ่งหน้าที่ให้ตัวหนึ่งเป็นกีตาร์โซโล (Solo) มีหน้าที่หลักในการโซโลให้ทำนองเพลง ผู้เล่นกีตาร์โซโลจึงต้องมีความแม่นยำและจำทำนองเพลงจำนวนมากให้ได้ รวมถึงการเล่นคอร์ดในบางเวลา และอีกตัวหนึ่งเป็นกีตาร์คอร์ด (Chord) มีหน้าที่หลักคือการเล่นคอร์ดคลอไปกับเสียงร้องและทำนองของบทเพลง หรืออาจมีบทบาทในการโซโลบ้างแต่จะไม่เด่นชัดเท่ากีตาร์โซโล 2) เบสไฟฟ้า มีหน้าที่หลักในการให้เสียงแนวทุ้มต่ำ เล่นเป็นโน้ตตามรูปแบบของจังหวะแต่ละบทเพลง ซึ่งผู้ที่เล่นเบสจำเป็นต้องจำคอร์ดและทางเดินของคอร์ดให้ได้อย่างแม่นยำ โดยทำนองของเบสสามารถเป็นพื้นฐานสร้างความแข็งแรงของบทเพลงได้อย่างดีเยี่ยม 3) คีย์บอร์ดไฟฟ้า แต่ละวงอาจใช้มากกว่า 1 เครื่องแต่จะใช้ผู้เล่นเพียงคนเดียว โดยเครื่องที่เหลือจะใช้ซ้อนขึ้นด้านบนหรือวางไว้ข้าง ๆ กัน (ซ้อนกันโดยใช้ขาตั้งแบบ 2 ชั้นหรือมากกว่านั้น) ซึ่งคีย์บอร์ดเป็นเครื่องดนตรีที่สร้างสีสันให้วงได้อย่างมาก เพราะสามารถสร้างเสียงได้หลากหลาย เช่น ในตัวคีย์บอร์ด 1 เครื่องสามารถเล่นเสียงเปียโน ออร์แกน แอคคอร์ดเตียน ฮาร์โมนิกา ทรัมเป็ต แซกโซโฟน หรือแม้แต่เสียงสังเคราะห์ (Synthesizer) ต่าง ๆ ได้ มากไปกว่านั้นคีย์บอร์ดรุ่นใหม่ ๆ ที่รองรับการอัดเสียงเพิ่มหรือสามารถเพิ่มเสียงลงในเครื่องได้ ยังทำให้สามารถเล่นเสียงดนตรีไทย เช่น ระนาด อังกะลุง โปงลาง โหวด พิณ ซอ ปี่ หรือขลุ่ยได้ แต่เนื่องจากระบบ

การปรับเปลี่ยนเสียงที่อาจจะยุ่งยากและเสียเวลาในขณะแสดง จึงจำเป็นต้องใช้มากกว่า 1 เครื่อง 4) กลองชุด ใช้เพียงชุดเดียวผู้ตีคนเดียวหรือมากกว่า ถ้าผู้ตีมากกว่า 1 คนจะต้องสลับกันตีเป็นครั้งคราว เพราะการตีกลองชุดเปรียบเสมือนการออกกำลังกายอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ร่างกายเกือบครบทุกส่วน ซึ่งเมื่อตีไปเวลานานอาจทำให้เหนื่อยได้ ผู้ตีกลองชุดจะต้องมีความเข้าใจในจังหวะโดยเฉพาะรำวงและชะชะช่าเป็นอย่างดี เพื่อส่งเสริมให้การแสดงมีสีสัน สามารถสร้างอรรถรสและอารมณ์อย่างมีส่วนร่วมของผู้ชมได้ สำหรับเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ตีกลองมีความแม่นยำในอัตราความเร็วจังหวะและยังช่วยผ่อนแรงได้บ้าง คือ ริธึมบอกซ์ (Rhythm Box) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน นอกจากนี้ บางคณะก็เพิ่มเครื่องดนตรีตระกูลเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ทอมบา คาวเบลล์ แทมบูรีน ฉิ่ง และฉาบ ตระกูลเครื่องเป่าลมไม้ ได้แก่ อัลโตแซกโซโฟนและเทเนอร์แซกโซโฟน ตระกูลเครื่องเป่าลมทองเหลือง ได้แก่ ทรัมเป็ตและท롬โบน เป็นต้น ร่วมบรรเลงกับเครื่องดนตรีพื้นฐานทั้ง 4 ข้อข้างต้น

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว วงรำวงเวียนครกในปัจจุบันมีลักษณะที่คล้ายวงสตริงอย่างมาก ตามที่ สธน โรจนตระกูล (2559, น. 104) กล่าวว่าเครื่องดนตรีของวงสตริงช่วงแรกมี 4 ชิ้น คือ 1) กีตาร์ 2) เปียโนหรือออร์แกนไฟฟ้า 3) เบส 4) กลองชุด ในระยะหลังได้นำพวกเครื่องเป่า เช่น แซกโซโฟน ทรัมเป็ต ท롬โบนเข้ามาผสม ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าวงรำวงเวียนครกในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของวงที่คล้ายคลึงกับวงสตริงเป็นอย่างมาก แต่จะแตกต่างกันที่แนวดนตรี

4.2 บทเพลงที่ใช้แสดง

การบรรเลงเพลงของวงวงเวียนศรปัจจุบันใช้บทเพลงที่มีความหลากหลายมากขึ้น แต่ยังคงบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของวงเวียนศรอยู่บ้าง โดยบทเพลงที่ใช้มีทั้งจังหวะช้าและเร็วตามแต่แนวเพลง เช่น รำวง ลูกทุ่ง สตริง หรือแม้แต่เพลงสากล ผู้เขียนจะยกตัวอย่างบทเพลงที่ใช้ในวงเวียนศร ดังนี้ 1) บทเพลงจังหวะช้า เช่น *สยามเมืองยิ้ม คาถามหานิยม คำแพง ไสวาลิปลีถ่มกัน มหาลัยวุ่นชน แหหลงพ้อขุน* แต่ก่อน *ศรัทธาเราและนาย* เป็นต้น 2) บทเพลงจังหวะรำวง เช่น *มารำ (รำวงดาวพระศุกร์) หม่อมรำไท่น* *ใจนางเหมือนทางรถไฟ* *รักคนยิ้มแป้น* *แม่พันเลี่ยมทอง* *ดอกผักบุ้งลอยลมบน* *เสียวหัวใจ* *ตะวันลับฟ้า* *นกกรงหัวจุก* *บ้านนาสัญญารัก* *ลำรวยลืมน้ำ* *ครูลำควน* *ออก่อน* *ไปจนได้* *สวญจริงนะสาว* *แม่คนเก* *แม่ครัวจำ* *ทหารใหม่ไปกอง* *จดหมายผิดซอง* *รักที่เท่าไร* *รำวงสระบุรี* *รักพี่ใช้น้อย* *วอนลม* *ฝากรัก* *คุณลำไย* *โบว์แดงแสงใจ* *บ่าวริมแดง* *คนดังลืมหลับควาย* *เลิกเมีย* *บอกมา* *ผู้ชายหัวครก* เป็นต้น 3) บทเพลงจังหวะชชะชะ เช่น *ชมทุ่ง* *รักสาวระยอง* *คนเฝ้าถ่าน* *ผ้าห่มสาว* *ขออยู่ด้วยคน* *ชวนน้องแต่งงาน* *บูชไ้ไ้หลง* *คิดถึงบ้านเกิด* *กลับมาทำไม* *ทำบุญร่วมชาติ* 30 ยังแจ้ว *รักจางที่บางปะกง* *ฉันทนาที่รัก* *OH! MB (ไอ้เอ็มบี)* *คืนเมียปล่อย* *น้องน้ำผึ้ง* *ทองอินลิ้นหึง* *ก้านันก้าน* *ข้ารักจากเมืองชล* *ซีเก้อย่าลืมเกวียน* *รอรักที่อุร้อ* *จับตัวดีตราจอง* *ยุ่งกรุงเทพ* *จอนนี่ที่รัก* *ผู้ชายในฝัน* *มอเตอร์ไซค์นุ่งสั้น* *สาวอีสานรอรัก* *สาวรำวง* *ขอใจเธอแลกเบอร์โทร* *ผู้หญิงลัลลา* *สตอบเบอแหล* *บักลำบอกครู* *ลา* *ก่อน* เป็นต้น และ 4) บทเพลงที่เป็นกระแสหรือได้รับความนิยม เช่น *มิวสิค* *เลิฟเวอร์* *โสดแล้วนะ* *เต่างอย* *ผู้สาวขาละ* *จีบได้แฟนตายแล้ว* *รั้วทะเล*

วณิก ตังเก ชมซาน ไช้หนุ่มพลึงม้า กอดจูบลูบลำ 7 นาที ยาม 191
รักควาย ๆ คิดอะไรอยู่ จึกกัมกับตักโต มือลั่น บักแดงโม จดถั่งต วิทาลัยใน
ป่ายาง เป็นต้น

แต่ถึงอย่างไร การเลือกบทเพลงเพื่อใช้แสดงจะมีลักษณะที่แตกต่าง
กันไปในแต่ละวง โดยเฉพาะบทเพลงจังหวะช้าและบทเพลงที่เป็นกระแสรหรือ
ได้รับความนิยม บางคณะอาจเน้นหนักที่เพลงเพื่อชีวิต ลูกทุ่ง กลับกันอีก
คณะหนึ่งอาจจะเน้นแนวสตริง สิ่งนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจจ้างงานของผู้ว่าจ้าง
ซึ่งขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละบุคคล ถ้าวางใดเน้นเพลงแนวลูกทุ่ง รำวง
และชะชะช่า วงนั้นจะเป็นที่ลูกใจของวัยทองถึงวัยสูงอายุ แต่หากวงที่เน้น
เพลงสตริงหรือเพลงที่เป็นกระแส มักได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ชมที่
หลากหลายโดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่น ในส่วนของบทเพลงจังหวะช้าและบท
เพลงจังหวะชะชะช่า กลุ่มนี้บ่งบอกถึงการเป็นรำวงเวียนครก ซึ่งโดยส่วนใหญ่
เป็นเพลงในแนวลูกทุ่งทั้งเก่าและใหม่ โดยทุกคณะมักใช้บรรเลงเป็นปกติ
แตกต่างกับบทเพลงจังหวะช้าและบทเพลงที่เป็นกระแสหรือได้รับความนิยม
ที่จะผันแปรไปตามกระแสนิยมของสังคมตลอดเวลา

4.3 รูปแบบการแสดง

“รำวงเวียนครกที่ไม่เวียนครก” ถือเป็นรำวงเวียนครกฉบับใหม่ที่ได้
ลดทอนความสำคัญของการรำออกไป โดยเฉพาะบางคณะไม่มีการใช้นางรำ
แต่ใช้แดนเซอร์แทน จึงทำให้ “ครก” ซึ่งเป็นส่วนประกอบหลักของการแสดง
ในอดีตและมีความเกี่ยวข้องกับการเรียกชื่อวงได้เลือนหายไปกับวัฒนธรรม
การเวียนครกแบบฉบับเก่าแล้ว โดยส่วนใหญ่รำวงเวียนครกของภาคใต้ฉบับ
ปัจจุบันจะใช้พื้นที่โล่งหน้าเวทีเพื่อให้ผู้ชมได้ร่วมสนุกโดยการเต้น

ในการแสดงแต่ละครั้งก่อนทำการแสดงจะมีการไหว้ครูหรือบอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทางก่อน โดยใช้เหล้า บุหรี่ ดอกไม้ ธูป เทียน และเงิน (จำนวนเงินไม่ได้กำหนดไว้แน่ชัดแต่มักจะลงท้ายด้วยเลข 9 ตามคตินิยมของคนไทย เช่น 99 หรือ 999 บาท) แต่บางคนไม่ได้มีพิธีกรรมดังกล่าวโดยอาจทำเพียงยกมือไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อนขึ้นแสดงเท่านั้น

การแบ่งช่วงเวลาสำหรับการแสดงแบ่งได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 การบรรเลงนิยมนำเพลงที่มีจังหวะช้า ทั้งเพื่อทดสอบตรวจสอบเช็คเครื่องดนตรีและระบบเสียง หรืออีกนัยหนึ่งคือการเรียกผู้คนในงานให้ทราบว่าได้ถึงเวลาแสดงแล้ว โดยบทเพลงในช่วงนี้มักใช้เพลงแนวลูกทุ่ง สตริง หรือแม้แต่เพลงสากล ซึ่งจะต้องเป็นเพลงที่มีจังหวะช้าดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นักร้องทุกคนจะขึ้นร้องเพื่อทดสอบเสียงของแต่ละคนก่อนเสมอ เพื่อเตรียมความพร้อมในการแสดงระยะต่อไป บทเพลงที่นิยมนำมาบรรเลงในช่วงนี้ เช่น *สยามเมืองยิ้ม มหาลัยว้าวชน แต่ก่อน* เป็นต้น แต่ละวงจะมีรูปแบบการจัดวางเพลงหรือการคัดเลือกเพลงที่ใช้เล่นแตกต่างกัน ช่วงที่ 2 ในระยะนี้เป็นช่วงที่มีการแสดงยาวนานที่สุด โดยหลังจากคณะรำวงเวียนครกได้บรรเลงเพลงที่มีจังหวะช้าหมดหรือสังเกตได้ว่าผู้คนมารอดูมากพอสมควรแล้ว จากนั้นจึงเริ่มบรรเลงบทเพลงที่มีจังหวะเร็วขึ้นอีกระดับหนึ่ง โดยส่วนใหญ่มักบรรเลงเพลงจังหวะรำวงก่อน แล้วจึงใช้เพลงที่มีจังหวะชชะช้าหรืออื่น ๆ สลับกันไป บทเพลงที่นิยมนำมาบรรเลงในช่วงนี้ เช่น *มาร่ำ หมุ่มรำไท่น รักพี่ใช้นุ้ย วอนลมฟากกรัก ชมทุ่ง รักสาวระยอง สาวอีสานรอรัก ขอใจเธอแลกเบอร์โทร เต่างอย ผู้สาวขาละ บักแดงโม* เป็นต้น ช่วงที่ 3 ถือเป็นช่วงสุดท้ายของการแสดง มักจะใช้เพียงเพลงเดียวเพื่อปิดทำการแสดง และจะเป็นสัญลักษณ์

ให้ผู้ชมรับรู้ได้ว่าเป็นเพลงสุดท้าย นั่นคือเพลง “ลาก่อน” โดยเพลงนี้จะเป็นที่นิยมมากที่สุดสำหรับปิดท้ายการแสดง ทั้งนี้บางคณะอาจจะปิดท้ายด้วยเพลงซ้ำเช่นเพลงศรัทธาหรือเพลงเราและนาย ในบางครั้งผู้ว่าจ้างอาจให้แสดงต่อแต่ต้องมีข้อตกลงเรื่องระยะเวลาที่แสดงเพิ่มเติมโดยกำหนดเป็นจำนวนเพลงหรือระยะเวลารายชั่วโมง ซึ่งในกรณีนี้ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายค่าจ้างเพิ่มตามตกลงโดยรวมแล้วเวลาทำการแสดงทั้ง 3 ช่วงประมาณ 4 - 5 ชั่วโมง ซึ่งส่วนใหญ่จะเริ่มแสดงในเวลา 20.00 - 21.00 น. และหยุดทำการแสดงเวลา 01.00 - 02.00 น. อาจมากกว่าหรือน้อยกว่าเป็นไปตามข้อตกลงกับผู้ว่าจ้าง

4.4 ความนิยม

เมื่อมีการจัดงานที่ต้องการความบันเทิง สิ่งที่ผู้จัดงานและผู้ชมในงานจะนึกถึงอันดับแรก ๆ คือ วงดนตรี ซึ่งในภาคใต้มีทั้งวงสตริง วงลูกทุ่ง รำวงเวียนครก และวงรูปแบบอื่น แต่เพื่อความสนุกสนานและสามารถเข้ากับทุกวัยได้นั้น ผู้จัดจึงมักเลือกให้มีรำวงเวียนครกจัดขึ้นในงานนั้นด้วยเสมอ หรือถ้าเป็นงานที่จัดขึ้นหลายวันติดต่อกันก็อาจจะมียุ๊ววันใดวันหนึ่งที่เป็นการแสดงรำวงเวียนครก ซึ่งในคำคืนที่มีรำวงเวียนครกนั้นจะมีผู้ชมมากเป็นพิเศษ

คณะรำวงเวียนครกที่เป็นที่นิยมในภาคใต้มีหลายคณะ แต่ละคณะจะมีจุดเด่นที่แตกต่างกันไป ทั้งการเน้นที่ดนตรีแนวใดแนวหนึ่งประสมกับการเล่นเพลงแบบฉบับรำวงเวียนครก การใช้แดนเซอร์เต้นประกอบขณะทำการแสดง การใช้เครื่องดนตรีที่ดึงดูดและเอื้อต่อการบรรเลงในหลายรูปแบบเพลง ในที่นี้ผู้เขียนจึงยกเอารำวงเวียนครกบางคณะมาเพื่อประกอบการอธิบาย ดังนี้ 1) วงชาวลา เป็นวงที่มีชื่อเสียงอย่างมากในภาคใต้ จากคลิปวิดีโอบนยูทูปชื่อว่า “ชาวลา เต็มวง ณ. ราชภัฏนครศรี”

ที่อัปโหลดโดยช่อง Twilight_Photo (2555) จะเห็นได้ว่าการประสมเครื่องดนตรีอย่างวงสตริงประกอบด้วย กีตาร์โซโล่ กีตาร์คอร์ต เบส คีย์บอร์ด กลองชุด และมีนักร้อง 3 คน (ชายทั้งหมด) โดยแต่ละคนจะสลับกันร้องในแนวที่แตกต่างกัน และจากคลิปดังกล่าวเห็นได้ว่าผู้คนในงานให้ความสนใจและร่วมสนุกโดยการร่วมเต้นหน้าเวทีแสดงอย่างล้นหลาม หนึ่งในบทเพลงที่ทำให้มีชื่อเสียงมากที่สุดคือเพลงดอกผักบุ้งของศิลปินวงลูกหวาน ซึ่งเป็นเพลงในจังหวะร่าว 2) วงศรีนาโพธิ์ เป็นวงที่มีชื่อเสียงจากบทเพลงแนวร่าวอย่างมาก จากคลิปวิดีโอบนยูทูบชื่อว่า “เวียนครก ศรีนาโพธิ์ (ร่าว) ชุดล่าสุด 23/10/63 ติดต่อการแสดงโทร 0816916064” ที่อัปโหลดโดยช่อง ชัยศิริ รอดรักษ (2563) เห็นได้ว่าการประสมเครื่องดนตรีอย่างวงสตริงประกอบด้วย กีตาร์โซโล่ กีตาร์คอร์ต เบส คีย์บอร์ด กลองชุด เครื่องประกอบจังหวะ คือ ฉิ่ง แทมบูรีน และมีนักร้องสลับกันร้องรวมถึงร้องประสานกันจำนวน 5 คน (ชาย 3 คน หญิง 2 คน) นอกจากนี้ยังมีการใช้ริธึมบ็อกซ์ประกอบกับการตีกลองและมีแดนเซอร์เต้นประกอบ 3) วงใบไม้ เป็นวงที่มีชื่อเสียงด้านเพลงร่าวและเพลงแนววาไรตี้ จากคลิปวิดีโอบนยูทูบชื่อว่า “วงใบไม้ ลูกทุ่งวาไรตี้ แสดงสด ณ อำเภอรักษา EP1” ที่อัปโหลดโดยช่อง ชัยศิริ รอดรักษ (2561) เห็นได้ว่าการประสมเครื่องดนตรีอย่างวงสตริงประกอบด้วย กีตาร์โซโล่ กีตาร์คอร์ต เบส คีย์บอร์ด กลองชุด เครื่องประกอบจังหวะ คือ ฉาบ และมีนักร้องสลับกันร้องรวมถึงร้องประสานเสียงจำนวน 3 คน (ชาย 1 คน หญิง 2 คน) นอกจากนี้ยังมีการใช้ริธึมบ็อกซ์ประกอบกับการตีกลองและมีแดนเซอร์เต้นประกอบ 4) วงดาวกระจาย จากคลิปวิดีโอบนยูทูบชื่อว่า “ร่าวดาวกระจายสุดมันส์” ที่อัปโหลดโดยช่อง ครูโลม พีตติจิตอล

(2563) เห็นได้ว่าการประสมเครื่องดนตรีอย่างวงสตริงประกอบด้วย กีตาร์ เบส คีย์บอร์ด กลองชุด เครื่องประกอบจังหวะ คือ ฉิ่ง ฉาบ แหมมบูรีน และมีนักร้องสลับกันร้องรวมถึงร้องประสานเสียงจำนวน 4 คน (ชาย 2 คน หญิง 2 คน) นอกจากนี้ยังมีการใช้วิธีมบอกซ์ประกอบกับการตีกลองและมีแดนเซอร์เต้นประกอบ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายคณะในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น วงสำราญ วงร่มประดู่ วงวานร วงลูกแกะคอมโบ้ วงไฉไล วงแจกัน วงคนไม้หลา วงคนเกาะเพชร วงประกายเพชร วงเนรเอพาเพลิน เป็นต้น ซึ่งบางวงก็ยังคงรับงานอยู่เป็นปกติแต่บางวงก็ได้หยุดรับงานแสดงไปแล้ว โดยวงที่ยังรับงานอยู่มีแนวโน้มในการปรับตัวกับการเล่นแนวเพลงวาร์ได้น่ามากขึ้น เพราะสามารถดึงดูดผู้คนได้มากกว่า แต่ถึงอย่างไร การเล่นในรูปแบบร่ำวงเวียนครกก็ยังเป็นฐานที่สำคัญสำหรับการจ้างงานของผู้ว่าจ้าง

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุป

1) ประวัติ ร่ำวงเป็นศิลปะการแสดงที่ได้รับรูปแบบจากรำโทนของภาคกลางตามหลักฐานในประกาศของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งรำโทนเป็นการละเล่นที่ใช้เครื่องดนตรีชิ้นเดียวคือโทนผนวกเข้ากับการร่ำรำ หลังจากนั้นกรมศิลปากรจึงได้ประดิษฐ์ทำรำให้มีแบบแผน ในพื้นที่ภาคใต้แม้รู้จักกันในนามร่ำวงเวียนครก ซึ่งเป็นการเล่นดนตรีประกอบการรำ โดยให้พื้นที่หน้าเวทีสำหรับนางรำหรือผู้คนทั่วไปที่ต้องการรำ แต่ร่ำวงเวียนครกในปัจจุบันเน้นดนตรีมากกว่า การรำจึงไม่มีรูปแบบที่แน่นอน

2) เครื่องดนตรี ปัจจุบันร่ำวงเวียนครกใช้เครื่องดนตรี ดังนี้ กีตาร์ไฟฟ้า (อาจใช้ 2 ตัว) เบสไฟฟ้า คีย์บอร์ดไฟฟ้า กลองชุด และมีนักร้องเป็นผู้ขับร้องเพลง ที่กล่าวมานี้เป็นรูปแบบของวงดนตรีตะวันตกที่เรียกว่าวงสตริง ในบางครั้งมีการเพิ่มเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าลมไม้ เครื่องเป่าลมทองเหลือง และเครื่องประกอบจังหวะร่วมด้วย จึงเป็นรูปแบบวงที่แตกต่างจากเดิมเพราะแต่เดิมใช้เครื่องดนตรีเพียงชิ้นเดียวคือโทน

3) บทเพลง ร่ำวงเวียนครกในปัจจุบันยังคงใช้เพลงที่เป็นแบบฉบับของการร่ำวงแบบเดิมอยู่บ้าง แต่จะใช้เพลงที่เป็นกระแสหรือเป็นที่ชื่นชอบสำหรับผู้คนในปัจจุบันมากขึ้น เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงเพื่อชีวิต เพลงสตริง หรือเพลงสากล ซึ่งแต่เดิมจะใช้เพียงเพลงแนวร่ำวงหรือร่ำวงมาตรฐานประกอบการรำเท่านั้น

4) รูปแบบการแสดง ก่อนการแสดงผู้แสดงจะมีการไหว้ครูหรือไม่ นั้นจะขึ้นอยู่กับแต่ละคณะ ซึ่งถ้าไม่มีการไหว้ครูผู้แสดงอาจทำเพียงแค่พนมมือขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อนขึ้นแสดงเท่านั้น เมื่อเริ่มแสดงจะใช้เพลงที่มีจังหวะช้าก่อน เพื่อเป็นการทดสอบเครื่องดนตรีและระบบเสียง จากนั้นจึงเริ่มเล่นเพลงในจังหวะร่ำวง ชะชะซ่า และเพลงที่เป็นที่นิยมในสังคมสลับกันไป เมื่อเล่นครบเวลาตามที่ได้ตกลงกับผู้ว่าจ้างแล้วก็จะปิดท้ายด้วยเพลงลาก่อน หรืออาจเป็นเพลงช้าที่ฟังเห็นสมควร

ร่ำวงเวียนครกฉบับใหม่มีความแตกต่างจากรูปแบบร่ำวงภาคกลาง (รำโทน) แบบเดิมทุกประการ เห็นจะมีความเหมือนที่เป้าหมายของการบรรเลงเพื่อความบันเทิงให้ผู้คนได้ร่วมสนุก และร่ำวงเวียนครกจะมีการใช้เพลงร่ำวงของเดิมอยู่บ้างแต่จะปรับแต่งให้เข้ากับยุคสมัยแทน

5.2 อภิปรายผล

ในประเด็นความเป็นมา เครื่องดนตรี บทเพลง และรูปแบบในการแสดงของร่ำวงเวียนครกล้วนแต่บ่งชี้ถึงการเปลี่ยนผ่านของวัฒนธรรมที่แต่เดิมใช้รูปแบบอย่างง่ายไม่มีการผสมวัฒนธรรมตะวันตก เมื่ออิทธิพลของวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกมีผลต่อลักษณะเดิมของร่ำวง การเปลี่ยนแปลงนั้นจึงเกิดขึ้น ตามที่ บุซกร บินทสันต์ (2554, น. 392-393) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมดนตรีและการแสดงแบบเดิมถูกผสมเข้ากับวัฒนธรรมดนตรีแบบตะวันตก ซึ่งเข้ามามีบทบาทในช่วงเวลาที่มีการคมนาคมและเทคโนโลยีสื่อสารมีความก้าวหน้า สิ่งเหล่านี้แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน อีกนัยหนึ่งการประสมเครื่องดนตรีสากลของวัฒนธรรมดนตรีภาคใต้เป็นไปเพื่อการรักษาให้รูปแบบดนตรีและการแสดงนั้นยังคงอยู่ เช่นเดียวกับ สุรพล สุวรรณ (2559, น. 12) ที่ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งไม่คงที่ มนุษย์ต้องรับเอาวัฒนธรรมอื่นมาปรับประยุกต์ให้สอดคล้องตามกาลเวลาเสมอ ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจึงส่งผลให้ร่ำวงเวียนครกยังคงได้รับความนิยมแต่เป็นความนิยมที่แตกต่างจากอดีต

ความนิยมร่ำวงเวียนครกมีทั่วไปในภาคใต้ แต่ละท้องที่จะมีความแตกต่างกันตามค่านิยมของผู้คน ทั้งแนวเพลง รูปแบบการแสดง ตลอดจนเวลาทำการแสดง ผู้เขียนขอยกตัวอย่างให้เห็นภาพรวมพอสังเขปจากประสบการณ์ของผู้เขียน เช่น ในพื้นที่แถบอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้คนชื่นชอบการร่ำวงเวียนครกเป็นอย่างมาก และมักจ้างงานแสดงข้ามคืนตั้งแต่ค่ำจนกระทั่งเช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลแนวเพลงที่นิยมคือร่ำวงและชะชะช่า ไม่นับเพลงแนววารีใต้หรือเพลงตาม

กระแสนิยมมากนัก ซึ่งต่างจากระสนิยมของพื้นที่อื่น ๆ จากประเด็นนี้จึงทำให้เห็นได้ชัดในเรื่องความนิยมหรือรสนิยมต่อร่างเวียนครกเชิงพื้นที่

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในประเด็นร่างเวียนครกของภาคใต้้นว่ามีจำนวนน้อย ทั้งที่มีบทบาทด้านความบันเทิงอย่างมากกับผู้คนในพื้นที่เช่นเดียวกับการแสดงโนราหรือหนังตะลุง ผู้เขียนจึงเสนอแนวทางในการศึกษาร่างเวียนครกของภาคใต้เพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในบริบทเชิงพื้นที่ที่มีความนิยมแนวเพลง รูปแบบการแสดง และเวลาในการแสดงที่แตกต่างเพื่อสำรวจรสนิยมของผู้คนในพื้นที่นั้น ๆ

2) ศึกษาร่างเวียนครกในแต่ละประเด็นอย่างละเอียด หรืออาจศึกษาเชิงเปรียบเทียบเพื่อเป็นประโยชน์และเป็นฐานข้อมูลกับวงวิชาการดนตรีและศิลปะการแสดงของภาคใต้

7. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *มรดกวัฒนธรรมภาคใต้*. นนทบุรี:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ครูโถม ทิทธิจิตตอล. (2563). *ร่างดาวกระจายสุดมันส์ EP1*. [วิดีโอ].

สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=tAWgwg8Fre8>

- ชัยศิริ รอดรักษ. (2561). *วงใบไม้ ลูกทุ่งวไรต์ แสดงสด ณ อำเภอรัษฎา EP1*. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=16N-sUgkUlw>
- ชัยศิริ รอดรักษ. (2563). *เวียนครก ศรีนาโพธิ์ (ร่ำวง) ชุดล่าสุด 23/10/63 ติดต่อการแสดงโทร 0816916064*. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=coHTpFBUDoc>
- บุษกร บินทสันต์. (2554). *ดนตรีภาคใต้: ศิลปิน การถ่ายทอดความรู้ พิธีกรรมและความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาศรี อึ้งกุล และคณะ. (2557). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การแสดงพื้นบ้านร่ำวงเวียนครก กรณีศึกษา ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง. ใน *การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4*. 4(1), 291-299.
- ปราชญ์ เครือทอง. (2563). “ร่ำวง” อาวุธของจอมพล ป. ที่ใช้รับมือ ญี่ปุ่น สู่ภาคปฏิบัติ หยุตราขการครั้งวันมาร่ำวง?. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_31303
- สรณ โรจนตระกูล. (2559). *ดนตรีนิยม Music Appreciation*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2559). *สุจิตต์ วงษ์เทศ : เพลงร่ำวง สงกรานต์สุวรรณภูมิ*. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_105413
- สุรพล สุวรรณ. (2559). *ดนตรีไทยในวัฒนธรรมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักการสังคีต. (ม.ป.ป.). *ร่ำวงมาตรฐาน*. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.finearts.go.th/performing/view/6954-ร่ำวงมาตรฐาน>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *ร่ำวง*. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2564, จาก https://dictionary.orst.go.th/Twilight_Photo. (2555). *ชาวลา เต็มวง ณ. ราชภัฏนครศรี*. [วิดีโอ]. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.youtube.com/watch?v=EeElPt_itOs